

21320 - DRET PENAL ECONÒMIC

(VALIDAT PEL CURS 2007/08)

Lliçó 1

Dret penal i activitat empresarial

- I. Els delictes socioeconòmics: acotació conceptual. Regles generals
- II. El principi *societas delinquere non potest* i l'art. 31 del CP: la responsabilitat penal dels administradors en actuacions en nom de les persones jurídiques

Lliçó 2

Falsedats documentals:

Règim legal. Bé jurídic protegit. Tipologies. Problemàtica de les falsedats denominades *ideològiques*. Règim concursal de les falsedats

Lliçó 3

Delictes patrimonials amb transcendència en el tràfic jurídic econòmic i societari

- I. Les defraudacions. L'estafa. El delicte informàtic d'estafa. L'apropiació indeguda
- II. Insolvències punibles: Qüestions generals. L'alçament de béns com a forma d'insolvència punible no concursal. L'alçament de béns "postconcursal" i l'afavoriment de creditors. La fallida fraudulenta. Falsedat documental comptable en procediment de fallida, concurs o expedient de suspensió de pagaments

Lliçó 4

El delicte de maquinacions per alterar el preu de les coses. La conducta delictiva i el preu com a objecte. Tipus subjectiu i consumació

Lliçó 5

Els delictes societaris

- I. Introducció i qüestions generals
- II. El concepte expansiu de societat als efectes penals: la projecció dels tipus penals al sector bancari i financer. El model d'incriminació dels delictes societaris en el CP de 1995: El dret mercantil com a *prima ratio juridica*
- III. La responsabilitat penal dels administradors de societats: El principi *societas delinquere non potest* i les regles del fet d'actuar per un altre de l'art. 31 CP. El concepte d'*administrador de fet* i de *dret*. La prova de l'autoria: la projecció de

tècniques presumptives al dret penal i en particular de la doctrina de l'“aixecament del vel societari”

Lliçó 6

Els delictes societaris (cont.)

I. El delicte de falsificació de comptes o altres documents societaris. Sentit i abast del precepte. Subjectes actius. Estructura i conducta típica. Tipus agreujat. Penalitat

II. El delicte d'imposició d'acords abusius: Significat del precepte. El comportament punible: tutela de la societat o dels socis minoritaris? Estructura típica. Penalitat

III. El delicte d'imposició o aprofitament d'acords lesius adoptats per procediments il·lícits. Significat del delicte. Comportament i estructura típica. Penalitat

IV. El delicte d'impediment dels drets dels socis. Significat del delicte. Contingut i abast dels concrets drets objecte de tutela penal. Comportament típic

V. El delicte d'obstaculització de l'acció inspectora o supervisora administrativa. Significat del delicte. Elements i estructura típica. La superposició del dret penal amb altres mecanismes de prevenció i sanció extrapenals: problemàtica i substantiva

Lliçó 7

Els delictes societaris (cont.)

I. El delicte d'administració fraudulenta de societats. Necessitat del precepte. Delimitació respecte al delicte d'apropiació indeguda. Conducta i elements típics. Estructura típica: sentit del delicte d'administració fraudulenta en el model d'incriminació dels delictes societaris del CP de 1995. Resultat típic.

II. Normes de perseguibilitat en els delictes societaris

Lliçó 8

Els delictes relatius al mercat i als consumidors

I. Consideracions generals i ubicació sistemàtica. El bé jurídic protegit: la informació com a valor econòmic de l'empresa. Concepte de *secret*

II. El delicte d'apoderament de secrets d'empresa: el tipus bàsic: Àmbit de la conducta típica. Control audiovisual clandestí i control il·lícit de senyals de comunicació. Objecte material. Funció típica de l'element subjectiu de l'injust. El tipus agreujat de revelació, difusió o cessió dels secrets. La clàusula de concurs en els supòsits d'apoderament o destrucció dels suports informàtics

III. El delicte d'infracció dels deures legals o contractuals de sigil relatius a la informació empresarial sensible. Sentit i estructura del precepte. Tipus bàsic. El tipus privilegiat

IV. El delicte d'indiscreció relatiu als secrets empresarials

Lliçó 9

Els delictes contra el mercat i els consumidors (cont.)

I. Els delictes contra els interessos dels consumidors. Detracció del mercat de matèries primeres o productes de primera necessitat

II. El delicte de publicitat enganyosa. El marc general de la tutela dels consumidors i usuaris davant les violacions del principi de "veracitat publicitària". Elements de la infracció penal

III. El delicte de facturació alterada o manipulada en perjudici dels interessos dels consumidors

IV. El delicte d'utilització il·lícita d'informació privilegiada. La criminalització de la fuga d'informació privilegiada al mercat borsari. Elements essencials de la infracció penal: *a)* bé jurídic protegit; *b)* El concepte d'*informació rellevant* no utilitzable al mercat mobiliari; *c)* Els destinataris de la norma penal: subjectes actius del delicte; *d)* comportaments punibles. Tipus agreujats

V. Disposicions comunes: normes de procedibilitat en els delictes contra el mercat i els consumidors. Publicació de sentència. Adopció de conseqüències accessòries

Lliçó 10

Delictes relatius a la propietat intel·lectual

I. Qüestions generals. El delicte de reproducció, plagi, distribució o comunicació pública no autoritzada: objecte de l'acció i de la protecció. Conducta típica. Subjectes protegits: el subjecte passiu i la relació titular/cessionari. tipologies: reproducció, plagi, distribució, comunicació pública. Altres conductes típiques: importació explotació i emmagatzemament. L'absència d'autorització. Tipus subjectiu. Autoria. Protecció especial dels programes d'ordinador. Els tipus qualificats

II. Responsabilitat civil. La publicació de la sentència condemnatòria. Disposicions comunes

Lliçó 11

Delictes relatius a la propietat industrial

I. Qüestions generals. La protecció penal de les patents i dels models d'utilitat: Règim jurídic. Pressupostos de tipicitat. Conductes típiques. Els models o dibuixos industrials o artístics i les topografies de productes semiconductors com a objectes de protecció penal

II. La protecció penal de la marca, nom comercial o rètol de l'establiment. Els pressupostos de la protecció penal. Conductes prohibides

III. Utilització il·lícita en el tràfic jurídic de denominació d'origen o d'indicacions de qualitat dels productes legalment protegides

IV. Tipus qualificats

V. Divulgació de la invenció objecte d'una sol·licitud de patent secreta

VI. Disposicions comunes

Lliçó 12

- I. Sostracció de cosa pròpia a la seva utilitat social i cultural
- II. Receptació i altres conductes afins: Qüestions generals. Règim legal. Tipus qualificat. La receptació de faltes. La receptació i l'accessorietat
- III. El delicte de blanqueig: qüestions generals. Conductes típiques. Tipus qualificat per ocultació o adquisició ordenada al tràfic. Comissió imprudent. Penes agreujades i conseqüències accessòries en delictes comesos al si d'una organització. Punició dels actes preparatoris
- IV. Règim de qualificacions en les conductes de receptació o blanqueig

Lliçó 13

Els delictes contra la Hisenda Pública

- I. Introducció. Bé jurídic protegit
- II. El delicte de defraudació tributària: Bé jurídic protegit. Estructura i conducta típica: a) subjectes; b) defraudació per acció o omissió; c) conducta defraudadora dolosa; d) maneres o formes alternatives de comissió (activa o omissible) de la defraudació. Resultat típic. Tipus agreujats. Penalitats. Autoria i participació
- III. El delicte de defraudació tributària contra la Hisenda de les comunitats europees. El delicte de defraudació dels pressupostos generals de les comunitats europees o altres administrats per aquestes últimes.
- IV. El frau de subvencions: Significat del precepte: bé jurídic protegit. Obtenció fraudulenta de subvencions, desgravacions o ajuts de les administracions públiques. Incompliment de les condicions per alteració substancial dels fins perseguits per la subvenció
- V. L'obtenció indeguda de fons dels pressupostos generals de les comunitats europees o altres administrats per aquestes últimes
- VI. El delicte comptable. Significat del precepte. Conducta i estructura típica. Concursos

Lliçó 14

Els delictes contra la Seguretat Social:

- I. Qüestions generals
- II. Conductes punibles: l'exigència de frau com a element objectiu del tipus: a) L'elusió del pagament de quotes a la Seguretat Social i conceptes de recaptació conjunta; b) El frau en l'obtenció indeguda de devolucions; c) El frau en el gaudi indegut de deduccions per qualsevol concepte. Quantia defraudadora típica. Fraus i ànim defraudador. Autoria i participació. Tipus agreujats
- III. Fonament politicocriminal de la clàusula d'exoneració de responsabilitat penal
- IV. Naturalesa dogmàtica de les clàusules de regularització tributària: Àmbit d'operativitat i la conducta dels partícips

V. *La vis atractiva* dels delictes contra la Hisenda Pública i contra la Seguretat Social en els supòsits de regularització tributària amb relació al delicte comptable i les falsedats instrumentals

VI. Condicionants de la regularització fiscal amb efectes penals: la voluntarietat de l'acte regularitzador

Lliçó 16

Els delictes socials

I. Qüestions generals: Bé jurídic protegit. Subjectes actiu i passiu

II. Règim legal: La imposició de condicions laborals o de Seguretat Social lesives per als drets dels treballadors. Manteniment de condicions lesives imposades per un altre. La imposició de condicions laborals o de Seguretat Social perjudicials mitjançant violència o intimidació. El tràfic il·legal de mà d'obra i altres conductes típiques afins. Les migracions fraudulentament. La discriminació laboral

III. Protecció penal de la llibertat sindical. Coaccions a la vaga

IV. Delictes contra la seguretat en el treball

V. Responsabilitat d'administradors o encarregats del servei

BIBLIOGRAFIA

BACIGALUPO ZAPATER, Enrique (dir.) (1998) *Curso de derecho penal económico*. Madrid: Marcial Pons.

BAJO FERNANDEZ, Miguel (dir.) (1998) *Compendio de derecho penal. Parte especial, T. II: Delitos patrimoniales y económicos*.

MARTÍNEZ BUJÁN, Carlos (1998) *Derecho penal económico. Parte general*. València.

QUINTERO OLIVARES, Gonzalo (dir.) (1998) *Comentarios a la parte especial del derecho penal*. Pamplona: Aranzadi.

AVALUACIÓ

El sistema d'avaluació s'indicarà el primer dia de classe.